

ГОДИНА

4

1867

ВОЈИН

БРОЈ

34

1. Декембра

ЛИСТ ЗА ВОЈНЕ НАУКЕ ВЕШТИНЕ И НОВОСТИ.

изд. и уред. Драгашевић официр.

Руска војна снага. — Стална војничка стрелишта. (Свршетак.) —
Нешто о садашњој пољској фортификацији.

РУСКА ВОЈНА СНАГА.

(Продужење.)

И ово је са свим јасно. Тадашње устројство руско беше такво, да је потребно било врло много времена, да се Русија за озбиљну борбу спреми; Руси су се упуштали у бој сасвим изненадно, не желећи га и неприправни у сваком обзиру. непријатељи су се могли да спреме много брже и нападали су са свим изненадно. Савезничка војска дошла је под откривен Севастопољ и овај је тек доцније пред непријатељем утврђен. У течају целе прве јесени Руси нису могли да прикупе у том крају толико снаге, да савезнике сузбију, а у пролеће Херсонско подострово, које је са сува представљало врло јаку позицију опкољену редом батерија, преобраћено је у врло јаку тврдињу, коју је чувала војска од 200.000; војску ту ваљало је сад у њеним опкољима нападати, а то је била ствар немогућа. У таквом стању могло се је мислити само на једно: ко ће коме пре да досади бомбама — да ли

савезници који су морем муницију добијали или Руси, који су је сувим на колима доносили? Нај-после савезници освојише половину Севастопоља и остадоше у својим позицијама неступајући ни корака даље. У том се састојала цела војна. Она је произвела јак утисак на Европу и сама успомена њена могла је још у почетку да угуши савез, који хтедоше да вежу 1863. И то је сасвим појатно. Но непојатно је, како је руски народ могао тако лако мислено о себи да суди и да створи околност, која је за 10 година ошкрбила му од спољне вредности, од међународских интереса. Јер, са свим је лудо надати се успеху од дипломатије, коју не подупије народ подпуно о снази својој уверен. Дипломатија увек говори: дајте ми снагу, па ћу је развити у дипломатске успехе, као што је барон Луи — министар француски у време рестаурације — говорио: „faites moi de la bonne politique, je vous ferai de bonnes finances.“ У подобним стварима неможемо се ослањати на правителство. У томе и јесте право преимућство законитог правителства над случајним и револуционарским, што оно није странка но проникнуто духом средине, над којом се налази; и ако се понекад случи, да се у мислима размислију, у осећањима се увек слажу.

Из свега наведеног може се извести: 1) мњење народа о својој снази има увек велики утисак на његову политику; 2) мњење је то врло често лако мислено и неосновано, и последице заблуђења врло тешко падају на судбу државе.

Међутим уопште се држи, да су и сама основна

војничка питања дело специјалности и дакле да могу сасвим страна друштву остати. А кад се почне гласати о миру и рату, кад се оцењују средства за успех, онда од десеторице војника, који се сматрају као најбоље судије у том делу, деветорица понављају од речи до речи мњење средине, у којој живе. На тај начин друштво коме су војничка питања обично непозната, које не познаје ни војничко стање државе ни одношења борбе, у коју се мисли ступити, у свима важним приликама излази као судија и пресуђује важне војничке спорове.

Отргнути се од уплива јавног мишљења у подобним стварима сасвим је немогуће и не треба то ни желети. Па кад је јавно мишљење од утицаја у стварима мање важним, а да како се може обићи у питању о каквој важној и озбиљној војни. Историја доказује, да јавно мишљење врло је често лакомислено у питањима о миру и рату, а међутим уплив је његов силан и по некад немогуће је одбити га. Неспоразумење то састоји се у овоме. На сваки начин војнички је посао специјалност, ал у таквом смислу, као специјалност инжињера, који постројавају железнице. Људи, који најбоље познају потребе земље, у којој се повлаче железничке пруге, врло често нимало се неразуму у инжињирству. Шта би сад било, ако би се та ствар оставила само инжињерима техничарима. Они би постројили много железница и ове би могле бити узорите по тешкоћи извршења, по препонама, које су се имале савладати, ал за земљу могле би опет бити без користи.

То исто важи и у војничком устројству. Изображење војске је на сваки начин дело војничке специјалности, као што је и постројавање железница специјалност инжинира. Техничар има пуно право, да учини своје примедбе у односу на правац пута у смислу месних препона; али предмет тога може бити само, да пут добије други напрт, да се препоне обиђу, а не никако да се окрене у другу страну. Снага државе много зависи од система војничког устројства па дакле и међународска политика. Међутим војничко је устројство онда добро, кад је сагласно с друштвеним склопом, кад је оружана сила народна заједно са његовом животном снагом. Па кад је тако онда и питање о војничком систему питање је о душевним и материјалним основима народности, питање политичко и дакле право је и потребно је, да је и целом народу познато. И народ је свуда и свагда осећао и ако не подпуно сазнавао ту истину и никад није отуђивао се од тога тако важног питања и ако га је чешће решавао страшно а не разумом.

Садашњи век, који је толико људских појмова прерадио, који је упознао народ са толиким пређашњим специјалностима, показује своје утицаје и у овом одношењу. У Инглиској, Ђерманији а особито у Француској основни појмови о војсци и војној статистици скоро су већ обштити. Данас врло мало има Француза, који се у војничкој струци неби толико разумевали колико и у другим стварима живота и науке. У Француској смешан би био грађанин, који не би разумевао најпростије ствари у војсци и у рату.

Шта више грађани Тиер и Рејбо написали су два одлична војничка дела. Ово и јесте један од главних чинитеља снаге Француске, која јој првенство у Европи даје. Француска не гледа војничке догађаје и политику, која их спрема, затвореним очима, као што многи чине; она врло добро разуме своју срећу и речи „популарност или непопуларност“ каквог предузећа нетумаче се само као глас страсти или предрасуда већ оцењују доста тачно снагу, препоне и циљ. Војници у Француској нису жречеви Изидини нити специјалисте без контроле па да њихово мњење вреди; они су истина прве и главне судије али и њима суди јавно мњење. И државна снага тим ништа негуби.

У Инглиској и Германији већ није тако али далеко боље но у Русији, где и данас јошт ништа чудно није, ако човек образован не зна, из колико се пукова састоји војска његове отачбине, шта је и како у устројству изменуто, како стоји она спрам војске друге какве државе и т. д. Ове се ствари нигде у грађанским школама не узеше, али се опет знаду. И ако истина нису сви као Тиер и Рејбо, опет маса довољно познаје ствари, које чине снагу народа те никад неприма бело за црно.

Руско друштво у овоме смислу има и ваља да се дотера, иначе неће моћи да оцењује своја сопствена дела и неће бити свесна своје сувремене историје. Средства су ту, завеса, која је скривала досадашњи рад војничке управе, дигнута је јошт пре четири године. (Продужиће се).

ВО ВЛАДЫ И МИНУТА ПОСЛЕДНИМ ДОМ АЛЛЕГО ПО ВЛО

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СТАЛНА ВОЈНИЧКА СТРЕЛИШТА.

(Свршетак.)

Сваки батаљон може осим тога располагати са хиљаду вишека, које употребљују официри и конкурси, који је подељен у три категорије:

1-во Прва и друга цена пуцања за подофицире свакога батаљона.

2-го Прва и друга цена пуцања за капларе, корнете и солдате свакога батаљона.

3-ће Прва и друга цена за младе војнике из свакога батаљона.

Има осим тога и почасна цена у свакоме батаљону.

Обучавање пуцања поверено је нарочитој управи батаљонскога команданта, који се стара и уверава о обучавању свакога појединога, који је у његовом батаљону, и он је за то одговоран.

Ови распоређаји били би врло корисни кад би само било ваљаних наставника, али ово постаје само уображено кад оскудевају прилике где да се он обучи и спреми.

Дакле, школа за пуцање била би јака помоћ; она би имала задатак, да створи наставнике не само за стручно обучавање при пуцању, но још и да спреми официре и подофицире, који ће познавањем разних система пушака одиста бити надмашнији од свију својих војника.

Њена управа била би склопљена као комисија, која би стајала под министром ратним, и имала би

дужност да чини огледе са разним оружјем и да даје своја мњења у питањима, која се тичу наоружања пешадије и упражњења у пуцању.

Управљање школом да се повери једноме вишем пешачком официру, под којим ће стајати два капетана, четири поручика или потпоручика и неколико под-официра — сви пешачки.

Кад је лепо време, послао би се у школу извесни број официра (поручика или потпоручика), неколико под-официра и војника из разних рејимената пешадије и инжињера, те да тамо врше основни курс пуцања и да усаврше њихово обучавање и спрему; а ово што су научили они опет после да поделе и разаспу по кадру рејимената, у које би их требало после расејати.

Кад би команданат школе приметио да је један или други неспособан и да не ће моћи постати добар наставник, или кад би ма какви други узрок захтео да се један или други искључи из завода, требало би претходно ове мере чинити:

Ако би то био официр, команданат требао би да напише једну молбу заједно са узроком, и тад да је пошље корпусу, и у исти мах предлог да се други на његово место пошље.

Ако би се пак то тичало каквога под-официра или каплара, команданат могао би га сам вратити у његову команду без претходнога јављања.

Један поручик или потпоручик био би помоћник директору, и био му и ађутанат, који би водио администрацију, под њим би стајале ствари школске, чувао би библиотеку и оружно слагалиште. Овај

би официр добивао и чувао муницију, за коју би он сам одговарао.

Осим тога он би био управитељ у канцеларијским пословима.

Сви питомци делили би се у категорије и степене, и добијали би лекције у нарочитим разредима. Сталан персонал завода био би подељен у разне разреде, и све гране обучавања давале би се у истој духу и по једном једином основу, који би владао у свему.

Управитељ би често чинио веће са официрима, који су стални у школи, као наставници.

Обучавање било би практично и теорично.

На свршетку свакога курса, држаће се испит о теоричном и научној напретку официра, и то би био писмени испит, на коме би се упознала спремност пешачка.

Теорично обучавање под-официра и других војника ограничило би се само на основе и правила о пуцању.

Практично обучавање официра, под-официра и каплара чинило би се самим пуцањем у белегу.

Осим тога официрима би се показивале при свима пробама и истраживањима летне линије простора не-сигурних, и опредељавање тачности гађања.

По мери њиховог напредовања, управитељ ће наименовати кога за наставника при пуцању, према захтевању школе.

Прављење вишека биће такође део њиховог обучавања.

Што се тиче војника, на њих би се обратила

брига, да се што боље науче у гађању, те да би се могли у прилици као добри стрелци употребити.

Сваке године дакле шиљао би се по известан број оваквих у разне рејименте, и не би дуго прошло па би се већ приметно утицај овога елемента, који оживљава чете и покреће их ка новоме вкосу.

Ови би се људи у исти мах могли употребити у разним пословима, а при њиховоме изласку из школе, треба их произвести за војнике прве класе.

На свршетку курса, прегледаће са својим наставницима све знаменитије заводе и оружнице државне и ливење топова, те да добију тако бистријега појма о свему ономе што се тиче оружја, те да они по потреби могли вршити дужности оружног официра, што при свакој рејименти имаде.

После свршених упражњења управитељ ће послати министру ратноме извештај, у коме му казује резултате, које је добио и поправке, које би му се чиниле да су нужне да се уведу у школи; овај извештај треба најпре да претресе сталан школски персонал под председништвом командантовим.

Кад би се оружја имала да испитују, комисија би их претходно промотрила, и опет под председништвом управитеља; ађутанат би вршио послове секретара.

Комисији ће дати управитељ оружнице све потребне техничке примедбе, које се само не тичу настављења о пуцању.

Сва ова питања врше се гласањем, при чему председников глас има првенства.

При сваком овакоме већању сваки члан разлаже своје мњење са потпуном слободом говора.

У случају кад се који члан не би сложио са вишином гласова, имаће право написати засебни извештај, који ће се метнути уз опште, под насловом једним.

Догод министар ратни не реши какав предлог, дотле ће бити савршено забрањено свакоме члану комисије, да говори са особама, које не иду у веће.

Такве мере, вели писац ваљало би да се предузму, па да се корисно заступа и брине о оружју и кадру војничкоме.

У осталом не може се никако превидети, да школа има важности и то од свију других грана, које се тичу општег обучавања војничкога; она треба да добије такав полет и треба да стоји над другим потребама, које истина на треба да се пренебрегну, али које савршено ишчезавају пред овим главним питањем. **М.**

НЕШТО О САДАШЊОЈ ПОЉСКОЈ ФОРТИФИКАЦИЈИ.

(Продужење.)

Ови се **усечци** граде за **топове 16** палаца дубоки, клиновидно ка споњој ивици падајући, па се онда набаца земља у виду гласије тако, да се, рачунајући набућеност земље, добије висина од 34 до 36 палаца. Простор иза ових усечака начини се згодан за брзо довожење и одвожење оруђа, а ваља се постарати и да се направе какви заклони у близо

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

за прихваћај батериске заштите. У интересу окретности у послуживању и због бржег одвоза и довоза не сме се ширина задњег простора скучити, и не сме се много топова збити на једној точки, него ће се пре за сваки батеријски вод градити особени усецак, — што непријатељском даљном дејству шкоди, а сопственоме ненаноси никаква губитка, кад интервали нису здраво велики и кад се положај батерије може добро да прегледи. Да би се батеријама сачувала слобода маневра и да се неби спречиле у квантитету свога даљног дејства, морају запрега и муниција стајати у близости. Обоје ваља да се могу сместити гдегођ закривено, а ово ће се чешће и самим тереном подавати, или се може при дужем задржавању у позицији то удејствовати подобним усецима. — За пешадију довољна је такође висина од 34 до 36 палаца, кад се она за време пуцања наслања на грудобран, а 30 до 34 палца, кад иза овога клечи; подпуна висина пак за бољу одбрану је од 50 до 54 палаца. По овоме могла би се можда узети висина од 35 палаца као основна, јер она олакшава јако прекорачавања грудобрана.

На каменитом пак и блатном поду оваква усецања на свака начин нису могућа, али је ипак у бојним случајима природа месних одношења таква, да баш могу бити без поправака. У планини налази се природних заклона, а блатави под је препона приближењу, на чијим је ивицама или у чијим је извесним правцима местност употребљива, и на којој ће чешће, услучају ако би нужно било, мо-

гуће бити нешто чинити. Ладне и јаке кише јесу и остају увек природни противници свију земљаних послова; земља је у првом случају тешка и даје се радити само са великом дангубом, а и смрзнуте грудве земље су штодљив заклон; при трајућим кишама усечци се немогу сносити и одбрана је на промењалој земљи спречена, а на име са артилеријом. Близу обитаних места и шума биће се у стању, да се земља замене са другим материјалима; локалитет ће се уопште надлежно употребити, шумњаци, ограде, итд. удесиће се целисходно по упутствима фортификације за одбрану. Ови ће удеси имати овако веће издржљивости — премда су они с друге стране мање способни за офанзиван предазак, а и у опасности су од палећих зрна, с којима ће непријатељ на њих пуцати, чим дозна својство заклона.

Сва ова постројења пред и за време битке јесу или у терену самостална, изолирана, или се праве, да се извештан месни део отвори или затвори, — при чему ће се она моћи чешће скопчати и са природним препонама; или се употребљавају при утврђивању обитаваних места, као кућа, дворана, села, при појединим затвореним просторима, малим шумним површинама итд, где се она комбинују са прописима, што их пољска фортификација ближе означаје. У овом смотрењу ће на име оваква утврђења обитна места, или затворени простори бити заиста нешто најснажније, што ушанчење боју подати може.

Онде, где поправке терена долазе у свезу са природним препонама, ту неваља, **офанзивног мо-**

мента ради, да су оне са овима неразлучно склопчане; нужни међупростори ваља да су надлежно велики и да немају карактер теснаца. А где пак ова сужења постоје, која смеју брзоме кретању пешадије и топова, ту ваља да се исправе. Ове исправке неодnose се само на кретање, него и на подпомагање сопственога, а на кварење непријатељског великог даљног дејства. Па с тога се и за то опредељена средства не смеју велика предузети. С неколико секирних удараца и с неколико ашовских убода гради се често не само пут употребљивим, него се може још и даљина до топовског дмета да разчисти и од предмета да разкрчи, у којима с леђа или са стране положаја при распрном дејству зрна или ова застају, или су пак ти предмети непријатељу корисни, што може по њима да оцени одстојања и дејство своје ватре боље да дотера. Где се дакле са мало времена и снаге може да постигне надлежно велика корист, ту се неће пропустити, да се месност и овим начином поправи. Заиста е и само по себи појамно, да неваља мислити, да се с овога може и мања пажљивост да посвети избору позиција, него напротив треба знати, да се то мора да чини баш с највећом смотреношћу, како би се ма и како мале исправке што је могуће ређе морале чинити.

Из главног мотива за постројења утврђења: увећање борне силе, излазеће, стоји питање о њиховим местима у много већем степену за битку него иначе, јер прави и као што ваља постављај њихов у стању је да умали оскудицу, која постаје из незгоде им-

провизовања шанчева. Као што је већ напоменуто, месне поправке за битку ваља да подпомажу офанзиву и дефанзиву овој у великом, а у малом пак да су бар само локалне и дефанзивне природе.

Намере напада биће подпомогнуте у великом овладом правца, у којима ће бој да наступа; он ће добити стабилитета, кад се осигурају фланке и кад се уздрже неколико точака, које би, лежеће у офанзивномъ базису, могле спречити, да се рђаво, испаднути напад неизметне у поражај. Све ово олакшава развијање и крстање трупа, како у времену тако и у ефекту. Ово ме одговара у својој главној карактеристики удесна и изобилна артиљеријска борба, коју ће отворати бригадне батерије, које су највише за 6—800 корака; од офанзивне излазне линије напред истурене. Ако је својство и срчано држање ових позиција такво, да је грађење поменутих усечака корисно и могуће, онда се то и неће пропустити. У нужном пак случају ће се из истих и напред излетати, па одбијени и опетъ се њима користовати. Згодне тачке на флакама или на местима на или близу офанзивног базиса, које леже у правцима главног крстања, и на доминуюћим или иначе карактеристичним теренским местима, а тако и тачке, које леже у базису битке, и које одговарајући теренској формацији, или раширују силе боје, или помажу да се удејствује сјеза — навршују у офанзивној акцији, служећи уједно и као дефанзивна места, успех нападу. Ако ће ова места да своју целъ испуне, онда она

морају да улију поверење отворено борећим се трупама; па с тога она нетреба да се само држати могу, него ваља баш и да су јака. Оваква постројења ваља да у бојној фланци могу дејствовати самостално, а на измењним тачкама подпомажући напред истурене батерије. По томе она ваља да буду јака, **не одвише велика** и са топовима снабдевена, или боље ваља да буду јаче артилеријске позиције — и то нарочито у бојним фланкама.

Ваља гледати да се увећаним даљним дејством допуни оно, што шанчевима на бојном пољу недостаје у пасивном одпору, а овоме је узрок грађење шанчева на брзу руку и та околност, што таква постројења немају снажних и целисходно уређених препона. Што су поједина места техничко несавршеније поправљена, с тим се морају боље да **снабде са артилеријом** и с тим им се морају да **придају веће споње резерве**. У почетку рада изискују се што више сила, несамо због сад реченога, него и тога ради, да би с једне стране посао ишао брже, а с друге пак, да неби непријатељ овај кварно, као што је то могуће на фланкама; кад се пак затим бој даље развије и кад се за време тога почну те поправке свршавати, онда ћеју и оне постепено све мање одбранителних сила потребовати. Уопште ваља се држати што је могуће мањег скупног броја ових, да се неби одузело сувише од офанзивне трупе.

Ово се пак може да учини, јер се **постројења и тако не граде у великом броју**, будући да растојања између сваке две позиције могу да односе

и 1200—2000 корака. Кад се узме 0·08 офанзивне пешадије и 0·33 целе артилерије, онда се од оне могу да даду и споње резерве и ове ће да буду довољно јаке, јер се може да рачуна и на помоћ назадступајућих бригадних батерија, к д се ваља одступ трупе да заклања и с тога шанчеви да заузму. Но почем да ово за фланчане шанчеве није угодно, то нећемо претерати, ако предложимо трећину наведенога броја 0·33, па шта више и две петине за сваки фланчани шанац, а остала оруђа ако поделимо на међуточке, по важности ових и са обзиром на могућност потпомагања средством натраг повлачећих се бригадних батерија. Ако би били у стању да фланке потпомогнемо особитом резервом, којој ћемо придати и топове или ракете, онда не стаје нужде, да шанчеве наоружамо са топовима несразмерно јаке него остале предмете. Од пешадије, што је одређена за посаду, можемо узети две петине, а и половину, као споњу резерву; од остатка пак међу се две трећине у шанац, а једна трећина употребљава се као стрелци овога, а који се најпосле употребљавају и за ојачање споње резерве.

(Продужиће се.)

 По што се година већ скоро навршувате, а нека господа још нису за „Војина“ претплату положила, то их ево молимо учтиво, да нам изволе што пре новце послати. Могу их дати и разносачу „Војина“ на квиту.